

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 407

van **MANUELA VAN WERDE**

datum: 2 september 2016

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Vlaamse overheid - Beschermd onroerend erfgoed

De bescherming van onroerend erfgoed legt aan de eigenaar en de gebruikers van een beschermd goed een actieve behoudsplicht op. Dit betekent dat men de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken moet uitvoeren om het goed in een goede staat te houden.

In het Onroerenderfgoeddecreet wordt sterk de nadruk gelegd op de opmaak van beheerplannen. Nochtans is de opmaak van beheerplannen geen decretale verplichting. Artikel 8.1.1 §1, 2de lid van het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt wel dat de Vlaamse Regering kan beslissen voor welke onroerende goederen een beheerplan wél verplicht is. Het uitvoeringsbesluit geeft hier echter geen invulling van. Anderzijds kan de verhoogde erfgoedpremie momenteel enkel toegekend worden op voorwaarde dat een beheerplan is opgemaakt. Dit betekent dat lokale besturen, kerkbesturen en openierfgoedverenigingen verplicht zijn tot opmaak van een beheerplan willen zij in aanmerking komen voor een erfgoedpremie. De Vlaamse overheid kent deze verplichting echter niet aan zichzelf toe, noch aan de gebouwen die in erfpacht zijn gegeven aan gemeenten, aan de vzw Herita of aan de Vlaamse Erfgoedkuis. De Vlaamse overheid heeft met betrekking tot het beheer van beschermd onroerend erfgoed nochtans een bijzondere voorbeeldfunctie door haar eigen patrimonium als een goed huisvader te beheren.

Binnen de perken van de begroting kan Vlaanderen premies toekennen voor het beheer en onderhoud van onroerend erfgoed. Gelet op artikel 11.1.1 van het uitvoeringsbesluit kunnen echter geen premies toegekend worden voor eigendommen van de Belgische staat, federale instellingen, het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap, behalve voor onderwijsgebouwen of onroerende goederen in erfpacht gegeven aan de Vlaamse Erfgoedkuis, Herita en gemeenten.

1. Graag een overzicht per beleidsdomein van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid, met aanduiding van eventuele erfpachtovereenkomsten op dit onroerend goed.
2. Voor welke beschermde goederen, eigendom van de Vlaamse overheid, werd een beheerplan opgesteld of is een aanvraag tot opmaak van een beheerplan ingediend?
3. Uit cijfers van de Monumentenwacht (2012) blijkt dat 31% van het beschermd patrimonium in Vlaanderen in slechte of matige staat is.

Wat is de staat van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid? Hoe verhouden deze cijfers zich tot de totaalcijfers voor Vlaanderen?

4. Welke gebouwen, eigendom van de Vlaamse overheid, komen - gelet op artikel 11.1.1 van het Onroerendergoedbesluit en de daarin geregelde afwijkingsbepaling voor erfpachten - niet (meer) in aanmerking voor subsidies?
5. Overweegt de minister om - in uitvoering van artikel 8.1.1 §1, 2de lid van het Onroerendergoeddecreet - de opmaak van beheerplannen voor bepaalde soorten onroerend erfgoed, al dan niet gekoppeld aan het eigendomsstatuut, te verplichten?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 407 van 2 september 2016

van **MANUELA VAN WERDE**

1. In bijlage bezorg ik u een overzicht van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid met aanduiding van een eventuele erfpacht (tabel 1) (toestand 1/01/2015). Dit overzicht kwam tot stand door vergelijking van de kaart met de eigendommen van de Vlaamse overheid en de databank van het beschermde erfgoed (categorieën: monument, cultuurhistorisch landschap, archeologische site en stads-/of dorpsgezicht). De Vlaamse overheid is deels of volledig eigenaar van het beschermd erfgoed. De kolom "beheerder" geeft de entiteit binnen de Vlaamse overheid aan die als functionele eigenaar optreedt. In het overzicht is in de kolom "administratief recht" aangegeven of het in erfpacht is gegeven. Er zijn op dit ogenblik geen gebundelde gegevens beschikbaar over de erfpachthouders. Dit kunnen dus lokale gemeenten, maar ook bijvoorbeeld verenigingen zijn.
2. In bijlage bezorg ik een overzicht van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid waarvoor een goedgekeurd beheersplan is opgesteld (tabel 2) of waarvoor een formele aanvraag tot opmaak van een beheersplan werd ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed maar waarvoor het beheersplan nog niet goedgekeurd is (tabel 3) (toestand 6/09/2016). Ik geef mee dat de mogelijkheid bestaat dat het deel in eigendom van de Vlaamse overheid slechts een fractie vormt van het gebied waarvoor een beheersplan werd opgemaakt. Bijvoorbeeld: het beheersplan voor het kasteeldomein van Leeuwergem (Zottegem) beslaat 45,63 ha beschermd cultuurhistorisch landschap. Daarvan is 0,009 ha eigendom van de Vlaamse overheid (Aquafin). Het overgrote deel van dit gebied is echter in particuliere eigendom.
3. Van de 7.133 gekende bouwkundige objecten in de databank van Monumentenwacht Vlaanderen zijn er 4.473 met een beschermd statuut. Daarvan zijn er 54 in eigendom van de Vlaamse overheid. Ik verduidelijk wat deze cijfers precies betekenen. De conditierapporten worden door Monumentenwacht steeds opgesteld per gebouwonderdeel en staan voor de effectieve staat van het casco van het gebouwonderdeel op moment van vaststelling. Om een indicatie van de globale toestand van het gebouw te verkrijgen, berekent Monumentenwacht een gewogen gemiddelde van de cijfers van de verschillende bouwonderdelen. Hierin wegen de staat van daken, goten en kapconstructies zwaarder door, omdat deze delen de 'kern' van de constructie vormen en het gebouw wind- en waterdicht moeten houden. De staat van deze onderdelen heeft dus een zeer belangrijke invloed op de staat van het gebouw.
De totale staat van de gebouwen wordt weergegeven in de categorieën goed (80-100%), redelijk (60-80%), matig (40-60%), slecht (20-40%), zeer slecht (0-20%). De toestandsbeoordeling en de inschatting van de omvang zijn maken dat de cijfers moeten bekeken worden als een goede indicator, maar niet als 'de' objectieve waarde van de toestand van het gebouw.
Van 38 objecten is een conditiescore bekend: hiervan hebben 27 (= 71%) objecten een conditiescore van minstens 50%, of meer dan matig (tabel 4, toestand 1/1/2016). Voor de overige beschermde objecten die geen eigendom zijn van de Vlaamse overheid (=4.419) hebben 3.322 een conditiescore: hiervan heeft 85% een

score van minstens 50%. De conditiescore geeft de bouwfysische toestand weer en geeft niet altijd een indicatie over het onderhoud (bv. een ruïne zal een lage conditiescore hebben maar kan heel goed onderhouden worden).

Noteer ook dat deze gegevens enkel over *bouwkundig* erfgoed handelen. Over het archeologisch en landschappelijk beschermd erfgoed zijn geen toestandscijfers voorhanden.

Vanaf midden 2016 schakelt Monumentenwacht geleidelijk over naar een nieuw rapportagesysteem. In deze nieuwe databank wordt een nieuwe 'manier' van conditiemeting geïmplementeerd. Niet enkel de effectieve staat van het casco zal in rekening gebracht worden, maar er zal ook rekening gehouden worden met de onderhoudsstaat (graad van onderhoud waarin het gebouwonderdeel zich bevindt op moment van vaststelling) en eventuele risico's (risicoscore is een graadmeter voor de gevolgschade-effecten van het niet oplossen van een gebrek op de materiële staat van het gebouw en zijn omgeving). Het is pas vanaf 2017 dat bouwkundige rapporten stelselmatig in het nieuwe systeem zullen worden ingevoerd; tegen eind 2017 - begin 2018 zullen de cijfers volgens de nieuwe conditiemeting beschikbaar zijn.

4. Indien men een selectie maakt van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid dat 1) als monument werd beschermd (gezien dit hoofdzakelijk over bouwkundig erfgoed handelt), 2) dat niet in erfpacht gegeven werd en 3) waar de functionele eigenaar niet het gemeenschapsonderwijs is, komt men op 657 'records' die momenteel niet in aanmerking komen voor erfgoed- of onderzoekspremies. Mogelijk is de lijst langer (bv. gebouwen in erfpacht gegeven aan verenigingen andere dan Herita of aan lokale overheden), maar over deze gegevens beschikt mijn administratie momenteel niet.
5. Conform art. 11.2.1 tweede lid van het Onroerenderfgoedbesluit is in een aantal gevallen een beheersplan vereist/verplicht wanneer een erfgoedpremie wordt aangevraagd. In deze gevallen betreft het projecten met een vaststaande complexiteit (vanuit de aard van het erfgoed, de vereiste ingrepen, de diverse eigenaarssituaties, de opeenvolgende fases van investering) waarbij het aangewezen is een goedgekeurde en gedragen langetermijnvisie te vragen aan de initiatiefnemer als voorwaarde voor de financiering door de Vlaamse Overheid van de voorgestelde beheersmaatregelen of werkzaamheden. Er wordt met andere woorden gevraagd aan de eigenaar allereerst na te denken over een langetermijnvisie vooraleer de Vlaamse Overheid zich engageert om financiële middelen te investeren in het beschermde goed.
Een verplichte opmaak van een beheersplan voor alle erfgoed wens ik niet in te voeren, eigenaars van beschermde goederen kunnen er zelf voor kiezen al dan niet een beheersplan op te maken. De ervaring leert dat een gedragen beheersvisie, waarbij de eigenaar zelf initiatief neemt voor de opmaak van een beheersplan, meer kans op slagen heeft dan het verplicht opleggen van deze opmaak. Daarbij komt dat het opleggen van de verplichting tot opmaak van een beheersplan in uitvoering van art. 8.1.1 geenszins inhoudt dat de eigenaar ook verplicht is de beheersmaatregelen en werkzaamheden opgenomen in het beheersplan, uit te voeren. Het uitvoeren van de beheersmaatregelen en werkzaamheden is met andere woorden niet afdwingbaar. Wanneer er zich een probleem met betrekking tot de instandhoudingsplicht aandient zoals verwaarlozing van een beschermd goed valt dit onder het handhavingsbeleid onroerend erfgoed.

BIJLAGEN

1. Tabel 1: overzicht van het beschermd onroerend erfgoed in eigendom van de Vlaamse overheid (Bron: Facilitair Bedrijf en agentschap Onroerend Erfgoed).

2. Tabel 2: overzicht van het beschermd onroerend erfgoed waarvoor een goedgekeurd beheersplan voorhanden is en waarvan de Vlaamse overheid (gedeeltelijk) eigenaar is. Via de link in de derde kolom kan meer informatie over het object gevonden worden (Bron: Facilitair Bedrijf en agentschap Onroerend Erfgoed).
3. Tabel 3: overzicht van het beschermd onroerend erfgoed waarvoor een formele aanvraag tot opmaak van een beheersplan is ingediend en waarvan de Vlaamse overheid (gedeeltelijk) eigenaar is. Via de link in de derde kolom kan meer informatie over het object gevonden worden (Bron: Facilitair Bedrijf en agentschap Onroerend Erfgoed).
4. Tabel 4: overzicht van de toestand van het bouwkundig erfgoed al dan niet in eigendom van de Vlaamse overheid (Bron: Monumentenwacht Vlaanderen)